

CUDZOŁOŹNIK (131) *sb m*

c- (124), cz- (1), c- a. cz- (6); c- : cz- *WujNT* (5 : 1).

Pierwsze o jasne; -łoż- (130), -łóż- (1) KochPieś (Cn oba o jasne).

sg *N* cudzołożnik (21). ◇ *G* cudzołożnika (3). ◇ *D* cudzołożnikowi (1). ◇ *A* cudzołożnika (13). ◇ *I* cudzołożniki(e)m (14). ◇ *L* cudzołożniku (1). ◇ *pl N* cudzołożnicy (23). ◇ *G* cudzołożników (14); -ów (1), -(o)w (13). ◇ *D* cudzołożnik(o)m (5). ◇ *A* cudzołożniki (22). ◇ *I* cudzołożniki (6), cudzołożnikami (4); -i *WróbŻółt, Leop, BibRadz, SkarŻyw, WerGość; -ami WujJud, CzechRozm; -i : -ami CzechEp* (1 : 2). ◇ *L* cudzołożnikach (2); -ach (1) *CzechEp, -äch (1) RejPosWstaw*. ◇ *V* cudzołożnicy (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII w.

*Mężczyzna popełniający cudzołóstwo, mający stosunek cielesny z cudzą żoną; adulter, moechus Mącz, Calag, Calep, Cn; fornicarius, fornicator Mącz; corruptor, cucullus, fur nuptiarum, infamis in nurum, nobilitatus adulterio, obsessor a. subsessor alieni matrimonii, stuprator, stuprosus Cn (131) : Drudzy mówili/ aby był tczudołożnik/ bo fie z niewiaftami tulál *OpecŻyw* 112; *WróbŻółt* 49/19; czudzołożniki będzie fądził pan Bog *SeklKat* K4v; Mąż gdy Cudzołożniká záfátanie co ma czynić. *GroicPorz* oo4v, kk3v, kk4 [2 r.], kk4v [4 r.], ll [4 r.], llv, oo4v; *KrowObr* 227; *Leop Ps* 49/18, *Prov* 6/32, *Sap* 3/16, *Is* 57/8, *Ier* 9/2; Miefzczánie gdy fie pófcie Księdzu fpowiadáli/ Iż fą cudzołożnicy/ wfyłcy powiedáli. *RejFig Ccv; BibRadz Ps* 49/18, *Sap* 3/16; *BielKron* 160; *Depraehendi pro moecho. Być poyman miałto cudzołożniká. Mącz* 318b, 3d, 134c, d; *RejAp* 118v *marg*, 179v *marg*, *Ee4; HistRzym* 115v; *RejPos* 43v; *BialKat* 58v; *KuczbKat* 350; *WujJud* 210v; *BudBib Prov* 6/32; *CzechRozm* 216v; *PaprPan Ff4v; ModrzBaz* 57v; *SkarJedn* 358; *Calag* 140a; *KochPs* 75; *SkarŻyw* 341; Kto iefł cudzołożnikiem/ ten dla niedofátku fercá/ ftráci dużę fwoię *WerKaz* 295; Boday był w ten czás/ gdy do Spárty płynął/ Ten cudzołożnik ná morzu záginął *KochPieś* 19; Wízeteczne cudzołożniki, Pan Bog potym fądzić będzie *ArtKanc* V3; *Calep* 29b, 668b; *WujNT* 262; *SkarKaz* 351b; *GosłCast* 65, 68; *KlonWor* 61.*

W połączeniach szeregowych (39): SeklWyzn d2v; *SeklKat* L3v, X2v; *HistAl* 18; Dawid cudzołożnikyem y mężoboycą był. *KromRozm I* C3v; *MurzNT Luc* 18/12; *GroicPorz* b3v, h, ii4 *marg*, kk4; I iako ma wierny flugá Boży/ názwać złodzieiá/ iedno złodzieiem? iako łotrá/ iedno łotrem? iáko cudzołożniká/ iedno cudzołożnikiem? *KrowObr* C2v; *Leop Mal* 3/5; Dáley Pan thu wfpominác raczy plugáwce á cudzołożniki. *RejAp* 179v, 177v, 178v, 193, 193v, Dd3v; *RejPos* 50v, 145, 166v, 199v; *RejPosWstaw* [41³]v; *BudBib Mal* 3/5; áni bálwochwálcy/ áni cudzołożnicy/ áni piefzczotliwi etc. nie odziedziczą kroleftwá Bożego *CzechRozm* 7v, 220v; *ModrzBaz* 77; Tám iáko który grzefzył/ ták karan będzie: inaczey cudzołożnik/ inaczey porobnik/ inaczey złodziey/ inaczey mężoboycá/ inaczey pijánicá/ inaczey mátácž/ inaczey krzywoprzyfięłzca. *SkarŻyw* 121, 391; *CzechEp* 63; A widziłfže iáko pijánice z fzkortatory/ z gwałtowniki/ z bálwochwálcy/ z cudzołożniki/ y z fodomczyki związał *WerGość* 212, 212, 268; *WujNT Luc* 18/11, 1. *Cor* 6/9, s. 790; *PowodPr* 71; *SkarKaz* 351b.

Wyrażenie: »jawný cudzołożnik« (3): iako fą iawni czvdzołożniczy/ mężoboycze/ Lifniczy SeklWyzn d2v; *SeklKat* X2v; *RejPos* 166v.

Szeregi: »cudzołożnik i cudzołożnica« (7): Przetho Pan Bog w Starym Zakonie cudzołożniki y cudzołożnice śmiercią kárác rofkazał mowiąc. *GroicPorz* kk3v, kk3v, llv; Cudzołożnicy y cudzołożnice [*Adulteri*]/ za niewiećie że przyiaźń tego światá/ nieprzyaćiołką iest Bożą? *Leop Iac* 4/4; *BiałKat* 58v; *WerKaz* 298; *WujNT Iac* 4/4.

»gamrat i cudzołożnik« [*szyk 2 : 2*] (4): Sláchetneć yeft zówždy małżeństwo/ ále friyerze/ gámraty/ y cudzołożniki zówždy pan Bog karze *GliczKsiąż* P2; *KrowObr* 222, 228v [2 r.].

»cudzołożnik, jawnogrzesznik« (1): Cudzołożniki/ iawnogrzeszniki z onych dekretow wywodził/ ktore ná nie wftáwione były *RejPos* 10.

»kurewnik i (też) cudzołożnik« [*szyk 2 : 1*] (3): Ale kurewniki y cudzołożniki będye Bog fądził *KromRozm I C2*; *Gallicus morbus*, Fráncá/ Ołpice álbo niemoc kurewników y cudzołożników. *Mącz* 142b, 228d.

»nieczysta dziewica i cudzołożnik« (1): A was nietzyfte dziewice/ y cudzołożniki/ będzie Bog fądził *KrowObr* 227.

»(ani) cudzołożnik, (a, i, ani) nieczysty (człowiek)« [*szyk 5 : 4*] (9): Czvdzolożniki/ a nieczyfte lvdzie/ będzie fógofądził pan bog. *SeklWyzn* f3v; *SeklKat* K4v; *GroicPorz* kk4; *KrowObr* 64v; á nieczyfthe y cudzołożniki [*fornicatores enim et adulteros*] ofądzi Bog. *BibRadz Hebr* 13/4; *KuczbKat* 320; *SkarŻyw* 442; *WerKaz* 300, 301.

»cudzołożnik i wszetecznicza« (1): A wy przyftápcie lám fynowie wroźki nafienie cudzołożniká y wftetecznicze [*semen adulterum, quorum mater fornicata est*] *BudBib Is* 57/3.

»wszetecznik (a. wszeteczny), (i) cudzołożnik« [*szyk 3 : 2*] (5): Bo nie mamy towárzyfzyć z tymi/ co názywáiąc fię bráćią/ fą cudzołożniki/ y wfteteczniki. *CzechEp* 40, 61, 79, [408]; wfteteczniki y cudzołożniki [*fornicatores enim et adulteros*] Bog będzie fądził. *WujNT Hebr* 13/4.

Przen: *Odstępca od prawdziwej wiary* (4) : kthory nietylko/ iż nie iesth godzien być wezwan kościołem/ ále podobniey go názwáć/ nietzyftą cudzołożnicą/ ktora [...] przyftála do rozmaitych cudzołożnikow *KrowObr* A3v; *CzechEp* 131, 173; *ReszPrz* 108.

Synonimy: fryjerz, gamrat, kurewnik, nałożnik, nieczysty, porobnik, sprosник, szkortarz, szkortator, wszetecznik.

Cf **CUDZOŁOŹĄCY**, **CUDZOŁOŹCA**